

နိုင်ဇော် ရဲ့ ဥယျောဇဉ်

‘ချစ်သက် တူယှဉ် ခရီးနှင့်’ ဆိုပြီး အခု ဘာသာပြန်လိုက်တဲ့ Hans Konigsberger/ Hans Koning ရဲ့ A Walk With Love and Death စာအုပ်ကို ၁၉၈၅ ခုနှစ် လောက်က ရန်ကုန် ပန်းဆိုးတန်းလမ်း ကြိုက်တာယူ ၅ ကျပ် လမ်းဘေး စာအုပ် အဟောင်းပုံ ထဲက ရခဲ့တာပါ။ အမှန်အတိုင်း ပြောရရင် စာရေးဆရာ ဟန်းစ် ကွီးနစ္စဘာဂါ/ဟန်းစ် ကိုနင်း ကို တစ်ခါမျှ မကြားဖူးပါ။ နိုင်ငံတကာ စာပေလောက အကြောင်းတွေ ထဲမှာ ထင်ရှား ရေးသား ဖော်ပြကြတာ မတွေ့ဖူးပါ။ တကယ်က မျက်နှာပုံး နဲ့ စာအုပ် နာမည်လေး ထူးခြားလို့၊ ရာဇဝင် သမိုင်း နောက်ခံ ဆိုတော့ အကြိုက် ဖြစ်မယ် ထင်လို့၊ စာအုပ်ကလည်း ပါးပါး လျားလျားဖို့ ဖတ်ရ လွယ်ခရာ ရှိတယ် ဆိုပြီး ဝယ်ယူ လာခဲ့တာ။

ချက်ခြင်း မဖတ်ဖြစ်သေးဘဲ ၁၉၉၀ လောက်ကျမှ ဖတ်ဖြစ်တော့တယ်။ ထင်တဲ့ အတိုင်း ဖတ်ရ မခက်လှ။ ဇာတ်လမ်းက ရုပ်ရှင်ထွေးထွေး မရှိ။ ဇာတ်ကောင်တွေလည်း များများစားစား မပါ။ ဒါပေမယ့် ဆွဲဆောင်မှု ရှိတယ်။ ကဗျာ ဆန်တယ်။ အရေးအသား ရှင်းပြီး အထွေး ဆန်းတယ်။ အိမ်မက်တောင်မှ ဆန်နေတယ်။ ဇာတ်လမ်း ဆင်ထားတာ သွက်လက်တယ်။ တတိုင်တည်း အပြီး ပါသွားတယ်။ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကောင်တွေ နဲ့ အခင်းအကျင်း နောက်ခံ၊ ဝေမျှ ထားတဲ့ အထွေး စိတ်ကူး အားလုံး လွှမ်းမိုး နိုင်ကြတယ်။ အံ့အားသင့်ရ လောက်အောင် ကိုယ် ထင်ထား မှန်းထားတာထက် ပို ကြိုက်မိတယ်။

ဇာတ်အိမ် တည်ထားတာ ၁၄ ရာစု ပြင်သစ် နိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းက လယ်သမား အရေးတော်ပုံ ကာလ။ ပါရီ မြို့တော်က လူငယ် တက္ကသိုလ် ကျောင်းသား ဖွား ဟဲဒွန် က အင်္ဂလန်ဘက် ကူးပြီး စာ ဆက်သင်ဖို့ ထွက် လာတာ။ လမ်း တစ်လျှောက်မှာ အုံကြွမှု နဲ့ မြေရှင် အထက်တန်းလွှာတွေရဲ့ အပြင်းအထန် လက်တန်ပြန်မှုကြောင့် အကြီးအကျယ် ဆိတ်သုဉ်း ပျက်စီး နေတာတွေ တွေ့ခဲ့ရတယ်။ အဲသမှာ သွားရင်းလာရင်း ကလော်ဒီယာ ဆိုတဲ့ မြေရှင် အထက်တန်းလွှာ ရင်သွေး မိန်းမပျိုလေး နဲ့ သွား ဆုံတယ်။ မိန်းကလေး ရဲ့ စံအိမ် ပျက်စီး၊ မိသားစု အသတ် ခံခဲ့ရတယ်။ သူတို့ နှစ်ယောက် ကယ်လေးမြို့ကို သွားဖို့ ကြိုးစားကြတယ်။ ပင်လယ်ကို ကူးဖြတ်ကြမယ် ဆိုတာ လွတ်လပ်မှု ရဲ့ တစ်ဘက်ကမ်း ဖြစ်မယ်။ ပင်လယ်က လွတ်လပ်မှု ရဲ့ သင်္ကေတ ဖြစ်နေတယ်။ ငယ်ရွယ်သူ သူတို့ နှစ်ယောက် အမြင်တွေ မတူကြပေမဲ့ ချစ်သူတွေ ဖြစ်သွားကြတယ်။ အသက် ဘေးအန္တရာယ်တွေ အမျိုးပုံ ဖတ်ချာပိုင်းနေတဲ့ ကြားက တပြေးတည်း ပြေးခဲ့ကြတယ်။ နောက်ဆုံးတော့ ပြေးတာကို ရပ်လိုက်တယ်။

ထူးဆန်းတဲ့ ပျော်ရွှင်မှုကို အဲသည်တောမှ ရလိုက်တယ်။ ‘ထွက်ပြေးတာကို ကျွန်တော်တို့ ရပ်လိုက်ကြပြီ။ အခု ကျွန်တော်တို့ ကိုယ်ပိုင် အချိန် နာရီကို ကျွန်တော်တို့ ရကြပြီ’ တဲ့လေ။

ကိုယ် ကြိုက် နှစ်သက်တဲ့ စာအုပ် ဖြစ်လို့ ၁၉၉၄-၉၅ လောက်က နည်းနည်း ဘာသာပြန်လိုက်သေးတယ်။ စတိုင်သစ် မဂ္ဂဇင်းမှာ အခန်းဆက် တစ်လ နှစ်လတောင်မှ ပါလိုက်သေးတာ ထင်တယ်။ အဲသည်နောက် ရှေ့ခရီး မဆက်ဖြစ်ဘဲ ရပ်တန့် သွားခဲ့တယ်။

တစ်ခု ရှိတာက သည် စာအုပ်ဟာ အဲသလိုနဲ့ ကျွန်တော့်ဆီက ထွက်ခွာ မသွားဘဲ အချိန် အကြာကြီး အထိ စွဲလန်း ကျန်ရစ်နေခဲ့တယ်။ ပြန် ဖတ်မယ် ဆိုတဲ့ စိတ်ကူး နဲ့ သွားလေရာ ယူသွားမိတဲ့ အထိပါပဲ။ အဆင်ပြေခင် ဘာသာပြန်ဦးမယ် ဆိုတာကိုလည်း စိတ် မမြတ်၊ စိတ် မလျှော့ ဖြစ်သေးတာ။ ဒါပေမယ့် အနီးနား လက်တက်မီးမှာသာ အမြဲ ရှိနေတာ။ ပြန်လည်း မဖတ်နိုင်၊ ဘာသာစကား ဖလှယ်ဖို့ ဝေးလာ ဝေးပါပဲ။

ဘယ်လိုပဲ ဖြစ်ဖြစ် နောက်ဆုံးတော့ သည် စာအုပ်ကလေး နဲ့ ရေစက် ပြန်ဆုံကြတယ်။ အခု ရေး ဖြစ်သွားတော့ စိတ်ထဲ ကျေနပ်မိတယ်။ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကောင်တွေ နဲ့ အခင်းအကျင်း နောက်ခံ၊ ဝေမျှ ထားတဲ့ အထွေး စိတ်ကူး အားလုံး အခု အချိန်ထိ လာပြီး လွှမ်းမိုး နေသေးတယ်။

မူရင်း ဖန်တီးရှင် အရေးဆရာ Hans Konigsberger ဟန်းစ် ကိုနင်းစ်ဘာဂါ နဲ့ နည်းနည်း မိတ်ဆက် ပေးချင်ပါတယ်။ သူက အင်္ဂလိပ်လို စာတွေ ရေးပေမဲ့ ဒတ်ချ် လူမျိုး တစ်ယောက်ပါ။ ၁၉၂၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၂ ရက်နေ့တုန်းက ဟော်လန် နိုင်ငံ အစ်စတာဒမ်မှာ မွေးခဲ့တယ်။ နာမည် အရင်းက Hans Konigsberger ဟန်းစ် ကွီးနစ္စဘာဂါ။ စာရေးတော့မှ ‘အဲဒီ’ တစ်လုံး တိုးပြီး ကိုနင်းစ် ဖြစ်လာတာ။ အဖေက ဒေးဗစ် ကွီးနစ္စဘာဂါ၊ အမေက အယ်လီဇဘက် အယ်လီယာစာ ဖန် ကော်လစ်။ အမေဘက်က အဖိုးက ဟော်လန် ဆိုရှယ်လစ် ကဗျာဆရာ အဘရာဟမ် အယ်လီယာစာ ဖန် ကော်လစ် (၁၈၅၈-၁၉၃၃) ဆိုတော့ စာပေ အနုပညာ သွေးဗီဇ ပါလာတယ် ဆိုရမှာပေါ့။

ဟန်းစ် ငယ်စဉ် ဟော်လန် အစ်စတာဒမ် တက္ကသိုလ်မှာ ၁၉၃၉-၄၁ ထိ တက်တယ်။ ဆွစ်ဇာလန် နိုင်ငံ ဇူးရစ် တက္ကသိုလ်မှာ ၁၉၄၁-၄၃ ထိ သွား တက်တယ်။ ပြင်သစ် နိုင်ငံ ဆောဘွန်း တက္ကသိုလ်မှာလည်း ၁၉၄၆ တက်ခဲ့တယ်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် အစပိုင်း ကျမန် တပ်တွေ ဟော်လန်ထဲကို ကျူးကျော် ဝင်လာတော့ ရဲရဲရင့်ရင့် ခုခံ တွန်းလှန် တိုက်ခိုက်တဲ့ တပ်ဖွဲ့တွေထဲ ပါခဲ့သေးတယ်။ ဒတ်ချ် ခုခံ တွန်းလှန်ရေး ကြက်ခြေ တံဆိပ် ရခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲသည်နောက် ဗြိတိန်ဘက် ကူးသွားကြတဲ့ ဒတ်ချ်တပ်တွေနဲ့ ပါသွားတယ်။ ဗြိတိသျှ စစ်တပ်မှာ

အသက် အငယ်ဆုံး တပ်ကြပ်ကြီး ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ တိုက်ခိုက်ရေး တပ်တွေ၊ ကျွန်မန်ဒို တပ်တွေမှာ အမှုထမ်းခဲ့တယ်။ ဂျာမနီကို မဟာမိတ်တွေ သိမ်းပြီး စစ်ကြီး ပြီးတော့ စကားပြန် လုပ်ပေးခဲ့သေးတယ်။

၁၉၄၇-၅၀ အထိ ဒတ်ချ် အပတ်စဉ်ထုတ် အစ်စတာဒမ် သတင်း မဂ္ဂဇင်းမှာ အယ်ဒီတာ လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အင်ဒိုနီးရှား နိုင်ငံ ရေဒီယို ဂျာနာတာကာ ယဉ်ကျေးမှု ကဏ္ဍကို တာဝန် ယူပေးဖို့ ဖိတ်လို့ ၁၉၅၀-၅၁ မှာ သွားလုပ်ခဲ့တယ်။ အဲသည်နောက်တော့ ကုန်တင် သင်္ဘောကြီး စီးပြီး အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကို ရောက်သွားပါတော့တယ်။

နယူးယောက်တိုင်းခံစစ်၊ အင်တာနေရှင်နယ် ဟီရယ်လ်ဒ်စ် ထရီဖြန်း၊ နယူးယောက်ကာ၊ ဟာပါးစ် မဂ္ဂဇင်း၊ သည်နေရှင်း နဲ့ အတ္တလန္တစ် လစဉ် တို့ အတွက် သတင်းတွေ ရေးပေးခဲ့တယ်။

၁၉၅၈ ခုနှစ်မှာ သူ့ရဲ့ ပထမဆုံး လုံးချင်း ဝတ္ထု ‘ဇာတ်ရှုပ်တော်ပုံ’ ထွက်လာတယ်။ စိတ်ကူးယဉ် စာပေ အမျိုးအစား မဟုတ်တဲ့ ဖြစ်ရပ်မှန်တွေလည်း သူ ရေးတယ်။ ဗီယက်နမ် စစ်ပွဲ ဖြစ်တော့ စစ်ဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားတဲ့ဘက် အာရုံစိုက်ခဲ့တယ်။ ‘ခုခံ တွန်းလှန်ရေး’ အဖွဲ့ကို ကင်းဘရစ်၊ မော့ဒြူးဆက်တို့မှာ ဖွဲ့စည်း နိုင်အောင် အားထုတ်ခဲ့ပါတယ်။

သူက စာ ရေးအား အင်မတန် ကောင်းတဲ့ လူပါ။ စိတ်ကူးယဉ်ကော၊ ဖြစ်ရပ်မှန်မှာ စာအုပ်ပေါင်း ၄၀ ကျော်လောက် ရေးခဲ့တယ်။ ပြဇာတ်၊ ကလေးစာပေ စုံတယ်။ ပြင်သစ်၊ ဒတ်ချ် စာပေ လက်ရာတွေ ဘာသာပြန်ခဲ့တယ်။ National Endowment for the Arts fellowship for creative writers ဆုကို နှစ်ကြိမ်တောင်မှ ရခဲ့တယ်။

ခရီးသွား အတွေ့အကြုံတွေ ရေးခဲ့တာ တရုတ်ပြည်မှာ အချစ် နဲ့ အမှန်း (၁၉၆၆)၊ ရုရှား နိုင်ငံသစ် ရဲ့ လမ်းတွေ ပေါ်မှာ (၁၉၆၇) တို့ ထင်ရှားကြတယ်။ ဖြစ်ရပ်မှန် စာအုပ်တွေ ထဲမှာ ချေဂွေဗားရား ရဲ့ အနာဂတ် (၁၉၇၁)၊ ကိုလစ်ဘတ်စ် (၁၉၇၆)၊ အမေရိကတိုက်ကို အောင်နိုင်ခြင်း/ တိုင်းရင်း လူနီတွေ သူတို့ ကုန်းမြေတိုက်ကို လက်လွှတ်ခဲ့ရဖို့ တို့ ပါဝင်တယ်။ သူ ရေးတဲ့ ပြဇာတ်တွေထဲက သွေးနီကဖေးဆိုင်၊ နယူးယောက်က မိန်းမ တို့ လူသိများတယ်။ သူ ဝတ္ထုတွေ ထဲက လေးအုပ်ကို ရုပ်ရှင် ရိုက်ခဲ့ကြတယ်။

ပထမဆုံး ရိုက် ဖြစ်ခဲ့တာ အခု ဘာသာပြန်လိုက်တဲ့ ‘ချစ်သက် တူယှဉ် ခရီးနှင့်’။ ၁၉၆၉ ခုနှစ်မှာ နှစ်ဆယ်ရာစု မြေခွေး က ရိုက်တယ်။ နောက် ‘တော်လှန်ရေးသမား’ ကို ၁၉၇၀ မှာ ယူနိုက်တက် အားတစ်၊ ၁၉၉၀ ကျတော့ ဘီဘီစီက ‘ကျောင်းသားလေး တစ်ယောက် သေဆုံးခြင်း’၊ ၂၀၀၃ မှာ ဂျွန်ဒါလီ က ‘ပီတာဘတ်-ကန်း အမြန်ရထား’ တို့ ရုပ်ရှင် ဖြစ်လာခဲ့တယ်။

‘ချစ်သက် တူယှဉ် ခရီးနှင့်’ A Walk with Love and Death ကို ရုပ်ရှင် အဖြစ် ကိုယ်တိုင် ထုတ်လုပ် ရိုက်ကူးခဲ့တဲ့ ဒါရိုက်တာက နာမည်ကျော် ဂျွန်ဟူစတန် ဖြစ်ပါတယ်။ သူက သူ့ သမီး အင်ဂျလီကာ ဟူစတန်ကို မင်းသမီး အဖြစ် တင် ရိုက်တာ။ တကယ်ဆို အင်ဂျလီကာ က ဖရန်ကို ဇက်ဖရီလီ ရဲ့ ရိုမီယို နဲ့ ဂျူးလိယက် ဇာတ်ကားမှာ ဂျူးလိယက် အဖြစ် သရုပ်ဆောင်ဖို့ ရွေးခံထားရ ပြီးသားကို အဖေက ဇွတ်ဖျက်ပြီး သည်ကားမှာ ပါခိုင်းတာ။ ရိုက်ကွင်း ထဲက အဖေ နဲ့ သမီးက အဆင်မပြေ။ ရုပ်ရှင်လည်း ရုံတင်တော့ အရှုံး ပေါ်တယ်။ မှတ်မှတ်ရရ သရုပ်ဆောင် မင်းသား အက်ဆီ ဒါယန်း က အစွဲရေး ဗိုလ်ချုပ်ဟောင်း / နိုင်ငံ ခေါင်းဆောင် နာမည်ကျော် မိုရှေ ဒါယန်း ရဲ့ သား။ ရုပ်ရှင်ထဲမှာ ဒါရိုက်တာ ဂျွန်ဟူစတန် ကိုယ်တိုင်လည်း ရောဘတ် အကြီး ဆိုတဲ့ ဇာတ်ကောင် အဖြစ် ဝင် သရုပ်ဆောင်ခဲ့သေးတာပါ။

အဲသည် အချိန်တုန်းကတော့ ရုပ်ရှင် ဝေဖန်ရေး ဆရာတွေက သည် ဇာတ်ကားဟာ ဗီယက်နမ် စစ်ပွဲ နဲ့ တခြား ခေတ်ပြိုင် အခြေအနေတွေကို ထင်ဟပ်တယ် ဘာ ညာ ပြောခဲ့ကြပါသေးတယ်။ နောင်တော့ ဒါက ၁၄ ရာစုနှစ် ပြင်သစ် ရဲ့ အဖြစ်အပျက် အကြောင်းခြင်းရာပါပဲ လို့ လက်ခံ ထားလိုက်ကြပါပြီ။ စာရေးဆရာ ဟန်းစ် ကိုနင်းစ် ဟာ ၂၀၀၀ ကနေ ၂၀၀၆ အထိ ရေဒီယို အစီအစဉ် တစ်ခုမှာ စာပေ အနုပညာ ရေးရာတွေ၊ စာအုပ် ထုတ်ဝေရေး အကြောင်းတွေ တင်ဆက်ခဲ့ပါသေးတယ်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၃ ရက်၊ အသက် ၈၆ နှစ်မှာ ကွယ်လွန်ခဲ့ပါတယ်။

သူ့ စာအုပ်တွေကို အင်္ဂလန်၊ နယ်သာလန်၊ စပိန်၊ ပြင်သစ်၊ အီတလီ၊ ဂျာမနီ၊ ဂျပန်၊ အစရှိတဲ့ နိုင်ငံတွေမှာ ထုတ်ဝေခဲ့ကြတာ။ အခု မြန်မာ လိုလည်း သူ့ လက်ရာကို တွေ့ကြရပါပြီ။

ကျွန်တော့် အနေနဲ့တော့ ကိုယ် နှစ်သက် သဘောကျတဲ့ စာပေ လက်ရာကို သယ်ဆောင် ဝေမျှခွင့် ရလို့ ကြည်နူး ကျေနပ်မိပါတယ်။

နိုင်ဇော်
စမ်းချောင်း၊ ရန်ကုန်
၂၀၂၂ မေလ